

DOKUMENTINIS FILMAS „BERBORAS“

Berboro (Plungės r.) koplytėlė. Meėsislovo Sakalausko nuotrauka. Fotografuota 1989 metais

Paskutinė gavėnės savaitė nuo Verbø sekmadienio iki Didpiojo dešimtadienio yra skirta Jėzaus Kristaus kanėios apmąstymui. Piuo laikotarpiu, balandpio 20 d., neseniai Vilniuje pradėjusiame veikti Baþnytinio paveldo muziejuje visuomenei buvo pristatytas 2010 m. sukurtas dokumentinis filmas „Berþoras“ (2010), skirtas Kryþiaus kelio stoėiø istorijai. Renginyje dalyvavo filmo rėpšierius Justinas Lingys, dailės istorikė dr. Asta Giniūnienė.

Kryþiaus kelias (lot. *Via Crucis*) – viena ið daugelio Kristaus kanėios kulto formø. Ði pamaldumo praktika pagrįsta Jėzaus kanėios apmąstymu, sekant simboline trasa, nuþymėta kryþiais, kuriuos papildo atskirus kanėios epizodus perteikiantys atvaizdai. Pasak tradicijos, pirmoji Kryþiaus kelià Jeruzalės gatvėmis ejo ir taip Vieðpaties kanėià prisiminė Ðvė. Mergelė Marija. Vėliau Kryþiaus kelià eidavo à Ðventàjà Þemæ atvykæ piligrimai. Kai à musulmonø uþimtà Jeruzalæ keliauti tapo pavojinga, pranciðkonø rūpesėiu Europoje pradėtas rengti 14 stoėiø Kryþiaus kelias.

Koplyėiø statymas Berþore (Plungės r.) yra sietinas su paėiu miestelio atsiradimu. Pasak padavimo, kartà piemenėlis, prie eþero ganydamas bandà, berþo virðūnėje pamatė Ðvė. Mergelės Marijos

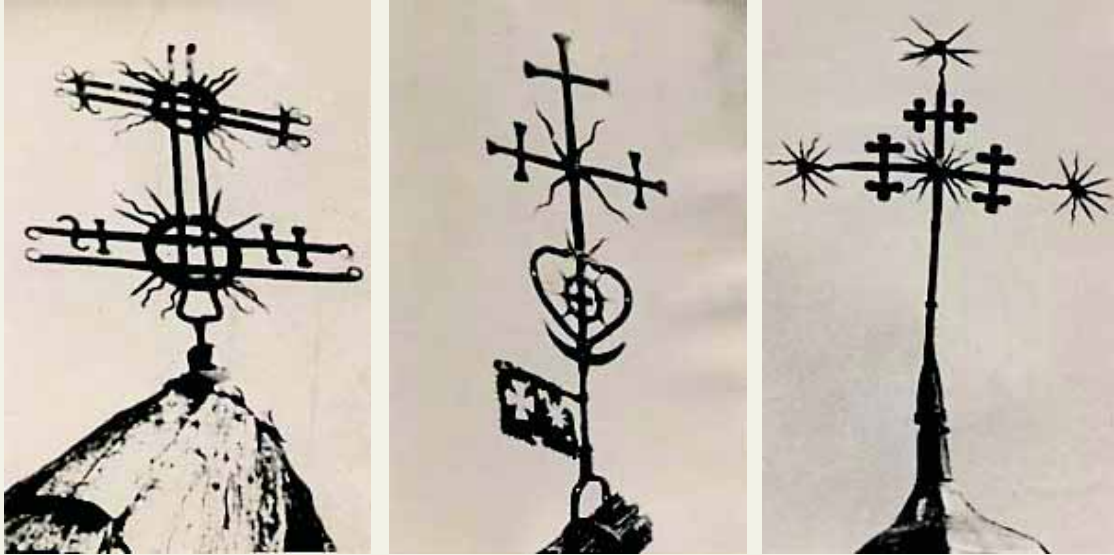
Filmo „Berþoras“ kūrėjas Justinas Lingys

Berþoras. Nuotrauka ið Baþnytinio muziejaus archyvo

paveikslà ir apie tai praneðė Platelio baþnyėios klebonui. Kunigas tà paveikslà parneðė à baþnyėià, taėiau ið ėia paveikslas dingio ir vėl atsirado berþo virðūnėje. Tada þmonės berþà nukirto ir jo vietoje pastatė medinæ koplytėlæ, kurioje pakabino tà paveikslà. Koplytėlė buvo pavadinta Þv. Jono Nepomuko vardu, o vietovė pradėta vadinti Berþoru. Toje vietoje, kur buvusi pastatyta koplytėlė, vėliau buvo pastatyta Ðv. Stanislovo baþnyėia. 1759 m. Platelio klebonas Juozapas Vaitkeviėius, gavæs vyskupo sutikimà, Berþore pradėjo kurti 14 stoėiø Kristaus kanėios Kryþiaus kelià. Pina apie Berþoro Kryþiaus kelià ir atlaidus greitai pasklido tarp tikinėiøjø.

Carinės okupacijos metais Berþore apsilankæs vyskupas Motiejus Valanėius ragino þmones iðlaikyti Kryþiaus kelio tradicijà, taėiau po 1863 m. sukilimo caro valdþia procesijas uþdraudė. Ilgus metus koplyėios trūnijo ir tik 1905 m. vietos gyventojø iniciatyva jos buvo suremontuotos. 1963 m. sovietinės valdþios ásakymu Berþoro

Berþoro (Plungės r.) metaliniai kryþiai. Nuotraukos Meišlovo Sakalausko. Fotografuota 1964 metais

Kryþiaus kelio koplyčios buvo nugriautos. Lietuvai atkūrus nepriklausomybę, koplyčios pradėtos atstatyti.

Filmo „Berþoras“ kūrėjas Justinas Lingys teigia, kad šios vietos istorija yra unikali ir išskirtinė ne tik Lietuvos, bet ir to meto katalikiškos Europos kontekste. Dokumentiniame filme apie Berþoro koplyčios fundaciją pasakoja prof. Alfonsas Motuza, br. Astijus Kungys OFM, dailės istorikė dr. Asta Giniūnienė. Prisiminimais dalijasi kunigai, tautodailininkai, Berþoro gyventojai.

Parengta pagal Bapnytinio paveldo muziejaus informaciją

Dešinėje – Berþoro (Plungės r.) kapinėse. Meišlovo Sakalausko nuotrauka.
Apačioje – eþerais išdabintos Berþoro ir Platelių apylinkės. Nuotrauka iš Aldonos Kuprelytės archyvo

